

Dz.U. 1997 Nr 70 poz. 443**USTAWA
z dnia 11 kwietnia 1997 r.****o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa
lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne****Rozdział 1
Przepisy ogólne****Art. 1.**

Sądem właściwym do orzekania o zgodności z prawdą oświadczeń dotyczących pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa wymienionych w ustawie lub współpracy z tymi organami w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 10 maja 1990 r. jest Sąd Apelacyjny w Warszawie, zwany dalej „Sądem”.

Art. 2.

1. Organami bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy są:

- 1) Resort Bezpieczeństwa Publicznego Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego,
- 2) Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego,
- 3) Komitet do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego,
- 4) jednostki organizacyjne podległe organom, o których mowa w pkt 1-3,
- 5) instytucje centralne Służby Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz podległe im jednostki terenowe w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych Komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych Urzędach Spraw Wewnętrznych,
- 6) Zwiad Wojsk Ochrony Pogranicza,
- 7) Zarząd Główny Służby Wewnętrznej jednostek wojskowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz podległe mu komórki,
- 8) Informacja Wojskowa,
- 9) Wojskowa Służba Wewnętrzna,
- 10) Zarząd II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego,
- 11) inne służby Sił Zbrojnych prowadzące działania operacyjno-rozpoznawcze lub dochodzeniowo-śledcze, w tym w rodzajach broni oraz w okręgach wojskowych.

Opracowano na podstawie: tj. Dz.U. z 1999 r. Nr 42, poz. 428, Nr 57, poz. 618, Nr 62, poz. 681, Nr 63, poz. 701, z 2000 r. Nr 43, poz. 488, Nr 50, poz. 600, z 2002 r. Nr 14, poz. 128, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 765, Nr 153, poz. 1271, Nr 175, poz. 1434, z 2003 r. Nr 44, poz. 390, Nr 99, poz. 921, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, z 2005 r. Nr 164, poz. 1365, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711.

2. Do organów bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy należą także organy i instytucje cywilne i wojskowe państw obcych o zadaniach podobnych do zadań organów, o których mowa w ust. 1.
3. Jednostkami Służby Bezpieczeństwa w rozumieniu ustawy są te jednostki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które z mocy prawa podlegały rozwiązaniu w chwili zorganizowania Urzędu Ochrony Państwa, oraz te jednostki, które były ich poprzedniczkami.

Art. 3.

1. Osobami pełniącymi funkcje publiczne w rozumieniu ustawy są: Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, poseł, senator oraz osoba powołana, wybrana lub mianowana na określone w innych ustawach kierownicze stanowisko państwowe, przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Sejm, Prezydium Sejmu, Senat, Sejm i Senat, Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu lub Prezesa Rady Ministrów, Szef Służby Cywilnej, dyrektor generalny w ministerstwie, urzędzie centralnym lub urzędzie wojewódzkim oraz sędzia, prokurator i adwokat, a także rektor, prorektor, kierownik podstawowej jednostki organizacyjnej w publicznej i niepublicznej szkole wyższej, członek Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego i członek Państwowej Komisji Akredytacyjnej, członek Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów.
2. Osobami pełniącymi funkcje publiczne w rozumieniu ustawy są również: członkowie rad nadzorczych, członkowie zarządów, dyrektorzy programów oraz dyrektorzy ośrodków regionalnych i agencji "Telewizji Polskiej - Spółka Akcyjna" i "Polskiego Radia - Spółka Akcyjna", dyrektor generalny Polskiej Agencji Prasowej, dyrektorzy biur, redaktorzy naczelni oraz kierownicy oddziałów regionalnych Polskiej Agencji Prasowej, prezes Polskiej Agencji Informacyjnej, wiceprezesi, członkowie zarządu oraz dyrektorzy - redaktorzy naczelni Polskiej Agencji Informacyjnej.

Art. 4.

1. Współpracą w rozumieniu ustawy jest świadoma i tajna współpraca z ogniwami operacyjnymi lub śledczymi organów bezpieczeństwa państwa w charakterze tajnego informatora lub pomocnika przy operacyjnym zdobywaniu informacji.
2. Współpracą w rozumieniu niniejszej ustawy nie jest działanie, którego obowiązek wynikał z ustawy obowiązującej w czasie tego działania.
- [3. Współpracą w rozumieniu ustawy nie jest zbieranie lub przekazywanie informacji mieszczących się w zakresie zadań wywiadowczych, kontrwywiadowczych i dla ochrony granic.]*

(Ust. 3 niezgodny z Konstytucją - wyrok TK, Dz.U. z 2003 r. Nr 99, poz. 921.)

4. Współpracą w rozumieniu ustawy nie jest współdziałanie pozorne lub uchylanie się od dostarczenia informacji pomimo formalnego dopełnienia czynności lub procedur wymaganych przez organ bezpieczeństwa państwa oczekujący współpracy.

Art. 4a.

1. Służbą w rozumieniu ustawy nie jest pełnienie jej w jednostkach, o których mowa w art. 2 ust. 1, którego obowiązek wynikał z ustawy obowiązującej w tym czasie.
- 2. Współpracą w rozumieniu ustawy nie jest działanie, które nie było wymierzone przeciwko kościołom lub innym związkom wyznaniowym, opozycji demokratycznej, niezależnym związkom zawodowym, suwerennościowym aspiracjom Narodu Polskiego.*
3. *Współpracą w rozumieniu ustawy nie jest działanie, które nie stwarzało zagrożenia dla wolności i praw człowieka i obywatela oraz dóbr osobistych innych osób.*
4. *Współpracą w rozumieniu ustawy nie jest zbieranie lub przekazywanie informacji mieszczących się w zakresie zadań wywiadu, kontrwywiadu i ochrony granic.*
5. *Współpracą w rozumieniu ustawy nie jest współdziałanie pozorne lub uchylanie się od dostarczenia informacji pomimo formalnego dopełnienia czynności lub procedur wymaganych przez organ bezpieczeństwa państwa oczekujący współpracy.]*

(Ust. 2-5 w art. 4a niezgodne z Konstytucją - wyrok TK, Dz.U. z 2002 r. Nr 84, poz. 765.)

Art. 5. (skreślony).**Rozdział 2
Oświadczenia****Art. 6.**

1. Obowiązek złożenia oświadczenia, dotyczącego pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z tymi organami w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do 10 maja 1990 r., zwanego dalej "oświadczeniem", mają osoby, o których mowa w art. 7.
2. Oświadczenia osób, o których mowa w art. 7, składane są w chwili wyrażenia zgody na kandydowanie lub zgody na objęcie funkcji.

Art. 7.

1. Oświadczenia składają:
 - 1) kandydat na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej - Państwowej Komisji Wyborczej,
 - 2) kandydat na posła lub senatora - Państwowej Komisji Wyborczej za pośrednictwem okręgowej komisji wyborczej,
- 2a) kandydat na posła do Parlamentu Europejskiego - Państwowej Komisji Wyborczej za pośrednictwem okręgowej komisji wyborczej,
- 3) osoba desygnowana na stanowisko Prezesa Rady Ministrów - Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej,

- 4) kandydat na kierownicze stanowisko państwowe, na które powołuje lub mianuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej lub Prezes Rady Ministrów - powołującemu lub mianującemu,
 - 5) kandydat na kierownicze stanowisko państwowe, na które powołuje, wybiera lub mianuje Sejm, Prezydium Sejmu, Sejm i Senat lub Marszałek Sejmu - Marszałkowi Sejmu,
 - 6) kandydat na kierownicze stanowisko państwowe, na które powołuje lub mianuje Senat lub Marszałek Senatu - Marszałkowi Senatu,
 - 7) kandydat na stanowisko Szefa Służby Cywilnej lub dyrektora generalnego w ministerstwie, urzędzie centralnym lub urzędzie wojewódzkim - Prezesowi Rady Ministrów,
 - 8) kandydat na stanowisko sędziego Trybunału Konstytucyjnego lub sędziego Trybunału Stanu - Marszałkowi Sejmu,
 - 8a) osoba nie będąca sędzią, ubiegająca się o stanowisko sędziego Sądu Najwyższego – Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego,
 - 8b) osoba niebędąca sędzią, ubiegająca się o stanowisko sędziego sądu administracyjnego - Prezesowi Naczelnego Sądu Administracyjnego,
 - 9) osoba ubiegająca się o nominację sędziowską - ministrowi właściwemu do spraw sprawiedliwości,
 - 10) osoba ubiegająca się o nominację prokuratorską - Prokuratorowi Generalnemu,
 - 10a) osoba ubiegająca się o wpis na listę adwokatów - ministrowi właściwemu do spraw sprawiedliwości,
 - 11) kandydaci na stanowiska w "Telewizji Polskiej - Spółka Akcyjna" oraz w "Polskim Radiu - Spółka Akcyjna" - Przewodniczącemu Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji,
 - 12) kandydaci na stanowiska w Polskiej Agencji Prasowej i Polskiej Agencji Informacyjnej - Prezesowi Rady Ministrów.
2. Oświadczeń nie składają osoby, które urodziły się po dniu 10 maja 1972 r.
 - 2a. Złożenie oświadczenia powoduje wygaśnięcie obowiązku jego powtórzonego złożenia w przypadku późniejszego kandydowania na funkcję publiczną, z którą związany jest obowiązek złożenia oświadczenia.
 3. Tryb składania oświadczeń przez osoby, o których mowa w ust. 1 pkt 1-2a, określają przepisy odpowiednich ordynacji wyborczych.
 4. Organy, którym składane są oświadczenia, przekazują je niezwłocznie, z zastrzeżeniem ust. 5, do Sądu celem rozpoznania w trybie określonym w rozdziale 4.
 5. Oświadczenie kandydata na posła, senatora albo posła do Parlamentu Europejskiego przekazuje się do Sądu jedynie w przypadku, gdy zostanie on wybrany.

Art. 8.

Oświadczenie, o którym mowa w art. 6, może złożyć do Sądu również osoba, która przed dniem wejścia w życie ustawy pełniła funkcję publiczną, a która została publicznie pomówiona o fakt pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 10 maja 1990 r.

Art. 9.

Osoby składające oświadczenie, w zakresie jego treści, są zwolnione z mocy prawa z obowiązku zachowania tajemnicy państwowej i służbowej.

Art. 10.

Wzór oświadczenia stanowi załącznik do ustawy.

**nowe brzmienie pkt 4
w ust. 3 w art. 17
wchodzi w życie z dn.
24.07.2006 r. (Dz.U. z
2006 r. Nr 104, poz.
708)**

Art. 11.

1. Treść oświadczenia osoby, o której mowa w art. 7, stwierdzającego fakt jej pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi, w części A określonej wzorem stanowiącym załącznik do ustawy, podaje niezwłocznie do publicznej wiadomości w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" organ, któremu oświadczenie zostało złożone, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Treść oświadczenia kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, posła lub senatora albo posła do Parlamentu Europejskiego stwierdzającego fakt ich pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi, w części A określonej wzorem stanowiącym załącznik do ustawy, podaje się do publicznej wiadomości w obwieszczeniu wyborczym.

(art. 11 niezgodny z Konstytucją w zakresie, w jakim obejmuje tajemnicą i wyłącza z obowiązku publikacji zawarte w części B załącznika dane dotyczące funkcji i czasu jej pełnienia w organach bezpieczeństwa państwa; wyrok TK, Dz.U. z 2003 r. Nr 44, poz. 390)

Rozdział 3**Rzecznik Interesu Publicznego**

Art. 12-16. (skreślone).

Art. 17.

1. Stroną reprezentującą interes publiczny w postępowaniu lustracyjnym jest Rzecznik Interesu Publicznego, zwany dalej „Rzecznikiem”.
2. Rzecznika i jego zastępców powołuje i odwołuje Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego.
3. Na stanowisko Rzecznika lub jego zastępcy może być powołany ten, kto łącznie spełnia następujące warunki:
 - 1) spełnia warunki wymagane do zajmowania stanowiska sędziego,
 - 2) wyróżnia się wiedzą prawniczą,
 - 3) nie pracował w organach bezpieczeństwa państwa, nie pełnił w nich służby ani nie współpracował z nimi w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 10 maja 1990 r.,

[4) nie jest tajnym współpracownikiem Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu lub Wojskowych Służb Informacyjnych.]

[<4) nie jest tajnym współpracownikiem Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego lub Wojskowych Służb Informacyjnych.>]

<4) nie jest tajnym współpracownikiem Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego lub Centralnego Biura Antykorupcyjnego.>

4. W przypadku powołania na stanowisko Rzecznika lub jego zastępcy sędziego lub prokuratora, są oni delegowani do pełnienia tych funkcji przez organy właściwe według przepisów o ustroju sądów lub o prokuraturze.
5. Niezwłocznie po wyrażeniu zgody na powołanie kandydat na stanowisko Rzecznika lub jego zastępcy składa Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego oświadczenie; przepis art. 7 ust. 4 ma zastosowanie. W celu sprawdzenia warunku, o którym mowa w ust. 3 pkt 3, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zasięga informacji organów, o których mowa w art. 17e.

nowe brzmienie pkt 4 w ust. 3 w art. 17 wchodzi w życie z dn. 1.10.2006 r. (Dz.U. z 2006 r. Nr 104, poz. 711)

Art. 17a.

Rzecznik i jego zastępcy w zakresie wykonywania swoich zadań podlegają tylko Konstytucji i ustawom.

Art. 17b.

1. Rzecznik i jego zastępcy nie mogą zajmować innego stanowiska, z wyjątkiem stanowiska profesora szkoły wyższej, ani wykonywać innych zajęć zawodowych.
2. Rzecznik i jego zastępcy nie mogą należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z godnością ich urzędu.

Art. 17c.

1. Kadencja Rzecznika i jego zastępców trwa 6 lat, licząc od dnia powołania; po upływie kadencji Rzecznik pełni swoje obowiązki do czasu powołania nowego Rzecznika.
2. Kadencja Rzecznika i jego zastępców ustaje z chwilą ich śmierci lub odwołania.
3. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego odwołuje Rzecznika lub jego zastępcę w przypadku:
 - 1) zrzeczenia się stanowiska,
 - 2) stwierdzenia prawomocnym orzeczeniem Sądu niezgodności z prawdą jego oświadczenia,
 - 3) długotrwałej przeszkody uniemożliwiającej wykonywanie obowiązków związanych ze stanowiskiem,
 - 4) skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo.

Art. 17d.

1. Do zadań Rzecznika i jego zastępców należą w szczególności:

- 1) analiza oświadczeń wpływających do Sądu,
 - 2) zbieranie informacji niezbędnych do prawidłowej oceny oświadczeń,
 - 3) składanie wniosków do Sądu o wszczęcie postępowania lustracyjnego,
 - 4) sygnalizowanie odpowiednim organom o niewywiązywaniu się organów pozasądowych z obowiązków nałożonych przez ustawę,
 - 5) przedstawianie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Sejmowi, Senatowi, Prezesowi Rady Ministrów i Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego corocznej informacji o swojej działalności, wraz z wnioskami wynikającymi ze stanu przestrzegania przepisów niniejszej ustawy.
2. Rzecznik, w zakresie wykonywania zadań określonych w ust. 1 pkt 2, może żądać nadesłania lub przedstawienia akt oraz dokumentów i pisemnych wyjaśnień, a w razie potrzeby przesłuchiwać świadków, zasięgać opinii biegłych oraz dokonywać przeszukań; w tym zakresie, a także w zakresie zadań określonych w art. 17 ust. 1 do Rzecznika stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego dotyczące prokuratora.

Art. 17da.

1. Analizy oświadczeń Rzecznik dokonuje z uwzględnieniem kolejności, według której zostały wymienione w art. 7 funkcje publiczne.
2. W uzasadnionych przypadkach Rzecznik może odstąpić od analizy oświadczeń według kolejności, o której mowa w ust. 1. O odstępstwach takich Rzecznik przekazuje informacje wraz z uzasadnieniem do Sądu.

Art. 17db.

1. W przypadku powstania wątpliwości co do zgodności oświadczenia z prawdą, Rzecznik informuje o tym osobę, na której ciążył obowiązek złożenia oświadczenia, a także informuje o możliwości złożenia wyjaśnień; z czynności złożenia wyjaśnień sporządza się protokół.
2. W terminie 6 miesięcy od dnia doręczenia informacji, o której mowa w ust. 1, Rzecznik składa wniosek do Sądu o wszczęcie postępowania lustracyjnego albo powiadamia osobę, na której ciążył obowiązek złożenia oświadczenia, o braku podstaw do złożenia takiego wniosku.
3. Powiadomienie, o którym mowa w ust. 2, nie stoi na przeszkodzie podjęciu postępowania w razie ujawnienia nowych dowodów. W przypadku podjęcia postępowania stosuje się przepisy ust. 1 i 2.

Art. 17e.

Rzecznik, jego zastępcy oraz upoważnieni pracownicy Biura Rzecznika Interesu Publicznego mają pełny dostęp do dokumentacji, ewidencji i pomocy informacyjnych, bez względu na formę ich utrwalenia, zgromadzonych lub wytworzonych do dnia 10 maja 1990 r. przez:

- 1) Ministra Obrony Narodowej, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministra Sprawiedliwości oraz Ministra Spraw Zagranicznych, a także przez podległe, podporządkowane lub nadzorowane przez nich organy i jednostki organizacyjne,
- 2) Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Szefa Agencji Wywiadu.

Art. 17f.

1. Rzecznik wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura Rzecznika Interesu Publicznego, zwanego dalej "Biurem".
2. W Biurze mogą być zatrudnione wyłącznie osoby, które zostały dopuszczone do tajemnicy państwowej w rozumieniu przepisów wynikających z ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. Nr 11, poz. 95).
3. Do pracowników Biura stosuje się odpowiednio przepisy o pracownikach urzędów państwowych.
4. Organizację oraz zasady działania Biura określa statut nadany, w drodze rozporządzenia, przez Prezesa Rady Ministrów w uzgodnieniu z Pierwszym Prezesem Sądu Najwyższego.
5. Działalność Biura finansowana jest ze środków budżetowych Sądu Najwyższego.

Art. 17g.

W sprawach wynagrodzeń Rzecznika oraz jego zastępców stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące wynagrodzenia sędziów Sądu Najwyższego.

Rozdział 4**Postępowanie lustracyjne****Art. 18. (skreślony).****Art. 18a.**

1. Postępowanie lustracyjne wszczyna się na wniosek Rzecznika lub jego zastępcy, z zastrzeżeniem ust. 2, 3 i 4, po ustaleniu, że przedłożone materiały wskazują na możliwość złożenia niezgodnego z prawdą oświadczenia.
2. Postępowanie wobec Rzecznika i jego zastępców Sąd wszczyna z urzędu.
3. Sąd wszczyna postępowanie z urzędu w przypadku złożenia oświadczenia przez osobę wymienioną w art. 8, a także w innych szczególnie uzasadnionych przypadkach.
4. Sąd wszczyna postępowanie również na wniosek osoby, która złożyła oświadczenia stwierdzające fakt jej pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi, a domaga się ustalenia, że jej praca, służba lub współpraca była wymuszona poprzez groźbę utraty życia lub zdrowia przez nią lub osoby dla niej najbliższe w rozumieniu przepisów Kodeksu karnego.
5. W przypadku rezygnacji osoby, która złożyła oświadczenie, z pełnienia funkcji publicznej lub kandydowania na taką funkcję albo odwołania jej z takiej funkcji, jeżeli nastąpiło to przed wszczęciem postępowania lustracyjnego, Rzecznik nie kieruje do Sądu wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego. *[W przypadku, jeżeli rezygnacja albo odwołanie nastąpiło po wszczęciu postępowania lustracyjnego, jednakże nie później niż do rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej, Sąd umarza postępowanie lustracyjne.]* W stosunku do osoby, wobec której Rzecznik nie skierował do Sądu wniosku o wszczęcie

postępowania lustracyjnego albo Sąd umorzył postępowanie lustracyjne, nie stosuje się przepisu art. 7 ust. 2a.

(Zdanie drugie w ust. 5 niezgodne z Konstytucją - wyrok TK, Dz.U. z 2002 r. Nr 84, poz. 765.)

Art. 18b. (skreślony).

Art. 19.

W postępowaniu lustracyjnym, w tym odwoławczym oraz kasacyjnym, w zakresie nieuregulowanym przepisami niniejszej ustawy stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego, z tym że wyłączenie jawności postępowania następuje również na żądanie osoby poddanej postępowaniu lustracyjnemu.

Art. 20.

Do osoby poddanej postępowaniu lustracyjnemu, zwanej dalej "osobą lustrowaną", mają zastosowanie przepisy dotyczące oskarżonego w postępowaniu karnym.

Art. 21.

1. W celu rozpatrzenia sprawy Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie wyznacza rozprawę.
2. Sprawę rozpoznaje 3 sędziów z udziałem protokolanta.
3. Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie może zarządzić rozpoznanie sprawy przez 3 sędziów sądu wojewódzkiego delegowanych do Sądu.
4. (skreślony).

Art. 22.

1. Postępowanie lustracyjne w pierwszej instancji kończy się wydaniem orzeczenia na piśmie. Do orzeczenia stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące wyroku.
2. Sąd wydaje orzeczenie stwierdzające fakt złożenia przez osobę lustrowaną niezgodnego z prawdą oświadczenia lub stwierdzające, że oświadczenie było prawdziwe. Orzeczenia Sądu wymagają uzasadnienia.
3. W przypadku gdy w trakcie postępowania lustracyjnego zostanie stwierdzone, iż osoba lustrowana, podejmując pracę lub służbę w organach bezpieczeństwa państwa albo współpracę z nimi, działała pod przymusem w obawie utraty życia lub zdrowia przez nią lub przez osoby dla niej najbliższe w rozumieniu przepisów Kodeksu karnego, fakt ten podawany jest w orzeczeniu Sądu.
4. Prawomocne orzeczenie Sądu stwierdzające zgodność z prawdą oświadczenia osoby określonej w art. 8 podaje się do publicznej wiadomości na wniosek tej osoby, w trybie określonym w art. 28.

Art. 23.

1. Orzeczenie Sądu wraz z uzasadnieniem doręcza się niezwłocznie stronie.
2. W terminie 14 dni od dnia otrzymania orzeczenia stronie przysługuje prawo złożenia odwołania, w którym może ona również złożyć wnioski dowodowe.

Art. 24.

1. Sąd rozpoznaje odwołanie w składzie 3 sędziów, z wyłączeniem tych sędziów, którzy uczestniczyli w wydaniu orzeczenia w pierwszej instancji. W składzie tym zasiada co najmniej 2 sędziów sądu apelacyjnego, w tym przewodniczący.
2. Odwołanie rozpoznaje się na rozprawie.
3. Sąd wyznacza termin rozprawy nie później niż na 30 dzień od dnia otrzymania odwołania.
4. Orzeczenie Sądu wydane w drugiej instancji jest prawomocne.
5. Od orzeczenia Sądu wydanego w drugiej instancji przysługuje kasacja. Kasacja wniesiona przez Rzecznika jest zwolniona od opłaty.
6. Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w terminie 3 miesięcy od daty jej wniesienia.

Art. 25. (skreślony).**Art. 26.**

Po otrzymaniu od Państwowej Komisji Wyborczej oświadczenia kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej lub informacji, o której mowa w art. 40b ust. 2 ustawy z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 67, poz. 398 i Nr 79, poz. 465, z 1993 r. Nr 45, poz. 205, z 1995 r. Nr 95, poz. 472, z 1997 r. Nr 70, poz. 443 i Nr 121, poz. 770, z 1999 r. Nr 57, poz. 618 i Nr 62, poz. 681 oraz z 2000 r. Nr 43, poz. 488), Sąd wydaje orzeczenie w pierwszej instancji w terminie 21 dni, a w drugiej instancji w terminie 14 dni. Orzeczenie Sądu niezwłocznie doręcza się Państwowej Komisji Wyborczej.

Art. 27.

1. Do wznowienia postępowania lustracyjnego, w zakresie nie uregulowanym przepisami niniejszej ustawy, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.
2. Postępowanie lustracyjne zakończone prawomocnym orzeczeniem wznawia się, jeżeli:
 - 1) w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa, które zostało stwierdzone prawomocnym wyrokiem, a istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że przestępstwo to mogło mieć wpływ na treść orzeczenia,
 - 2) po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody nieznane przedtem sądowi, wskazujące na to, że:
 - a) osoba lustrwana w oświadczeniu podała prawdę a została błędnie uznana za oświadczejacą nieprawdę,
 - b) *osoba lustrwana w oświadczeniu podała nieprawdę, a została błędnie uznana za oświadczejacą prawdę.*
- 2a. Postępowania lustracyjnego nie wznawia się, z przyczyn, o których mowa w ust. 2 pkt 2 lit. b), po upływie 10 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.
3. Postępowanie lustracyjne może być wznowione z urzędu, na wniosek osoby, w sprawie której wydano prawomocne orzeczenie, Rzecznika lub Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie.

**Obw. Prez. TK
(Dz.U. z 1999 r. Nr
57, poz 618).**

4. W razie śmierci osoby, w sprawie której wydano prawomocne orzeczenie, wniosek o wznowienie postępowania lustracyjnego na jej korzyść może także złożyć jej krewny w linii prostej, przysposabiający lub przysposobiony, rodzeństwo oraz małżonek.

Art. 28.

Prawomocne orzeczenie Sądu stwierdzające niezgodność z prawdą oświadczenia osoby lustrowanej podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” w przypadku, gdy:

- 1) nie wniesiono kasacji w terminie przewidzianym dla stron,
- 2) kasację pozostawiono bez rozpoznania,
- 3) kasację oddalono.

Art. 29. (skreślony).

Art. 30.

1. Prawomocne orzeczenie Sądu, stwierdzające fakt złożenia przez osobę lustrowaną niezgodnego z prawdą oświadczenia, jest równoznaczne z utratą kwalifikacji moralnych niezbędnych do zajmowania funkcji publicznych określanych w odpowiednich ustawach jako: nieskazitelność charakteru, nieposzlakowana opinia, nienaganna opinia, dobra opinia obywatelska bądź przestrzeganie podstawowych zasad moralnych. Po upływie 10 lat od dnia uprawomocnienia, orzeczenie Sądu uznaje się za niebyłe.
2. Prawomocne orzeczenie Sądu stwierdzające fakt złożenia przez osobę lustrowaną niezgodnego z prawdą oświadczenia powoduje utratę zajmowanego stanowiska lub funkcji, do których pełnienia wymagane są cechy określone w ust. 1; nie dotyczy to sędziów, którzy w tym zakresie podlegają sądownictwu dyscyplinarnemu.
3. Prawomocne orzeczenie Sądu stwierdzające fakt złożenia przez osobę lustrowaną niezgodnego z prawdą oświadczenia powoduje pozbawienie jej na lat 10 biernego prawa wyborczego na urząd Prezydenta.
4. Skutki opisane w ust. 1-3 zachodzą w przypadku, gdy:
 - 1) nie wniesiono kasacji w terminie przewidzianym dla stron,
 - 2) kasację pozostawiono bez rozpoznania,
 - 3) kasację oddalono.

Art. 31.

1. Minister właściwy do spraw obrony narodowej, minister właściwy do spraw wewnętrznych, minister właściwy do spraw sprawiedliwości, minister właściwy do spraw zagranicznych, Prezes Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Szef Agencji Wywiadu udzielą Sądowi i Rzecznikowi pomocy w realizacji ich zadań. W szczególności obowiązani są na żądanie Sądu lub Rzecznika udostępnić im wszelkie, łącznie z zawierającymi tajemnicę państwową, materiały operacyjne i archiwalne, a także inne dokumenty niezbędne

- do przeprowadzenia dowodów w związku z wykonywaniem ich zadań określonych w ustawie.
2. Na żądanie Sądu lub Rzecznika organy wymienione w ust. 1 zwolnią z obowiązku zachowania tajemnicy państwowej podległych im funkcjonariuszy, żołnierzy, pracowników oraz inne osoby obowiązane do jej zachowania, umożliwiając przesłuchanie ich w charakterze świadków lub biegłych.
 3. Instytucje i organy państwowe obowiązane są na żądanie Sądu lub Rzecznika udzielić niezbędnej pomocy w związku z wykonywaniem ich zadań określonych w ustawie. Jeżeli instytucje i organy państwowe dysponują materiałami, które według ich oceny mogą mieć istotne znaczenie dowodowe w związku z wykonywanymi przez Sąd lub Rzecznika zadaniami, mają obowiązek poinformować ich o tym oraz niezwłocznie udostępnić im te materiały.
 4. Inni niż wymienieni w ust. 1 i 3 dysponenti dokumentów bądź informacji, określonych w tych przepisach, obowiązani są do powiadomienia o fakcie ich posiadania Sądu lub Rzecznika oraz do udostępnienia im tych dokumentów, materiałów bądź informacji.

Art. 32.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie i Rzecznik uzgadniają z ministrem właściwym do spraw obrony narodowej, ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ministrem właściwym do spraw sprawiedliwości, ministrem właściwym do spraw zagranicznych, Szefem Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Szefem Agencji Wywiadu, Prezesem Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych szczegółowy tryb udostępniania materiałów lub dokumentów, o których mowa w art. 31 ust. 1.

Art. 33.

1. W razie potrzeby Sąd, Rzecznik i jego zastępcy oraz w zakresie określonym przez Rzecznika, upoważnieni pracownicy Biura mają prawo, także z udziałem biegłych, wstępu do tych pomieszczeń organów wymienionych w art. 31, w których materiały lub dokumenty, określone w powołanym przepisie, są przechowywane bądź archiwizowane.
2. Biegłych powołanych przez Sąd lub Rzecznika dopuszcza się do tajemnicy państwowej, w rozumieniu przepisów wynikających z ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych.

Rozdział 5

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 34. (skreślony).

Rozdział 6

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 35-39. (pominięte).

Art. 40.

1. Obowiązek złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 6, mają również osoby pełniące w dniu wejścia w życie ustawy funkcje publiczne; przepis art. 7 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

2. (skreślony).

3. Sąd podaje do wiadomości publicznej w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" treść oświadczenia osoby, o której mowa w ust. 1, stwierdzającego fakt jej pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi, w części A określonej wzorem stanowiącym załącznik do ustawy.

(ust. 3 w art. 40 nie zgodny z Konstytucją w zakresie, w jakim obejmuje tajemnicą i wyłącza z obowiązku publikacji zawarte w części B załącznika dane dotyczące funkcji i czasu jej pełnienia w organach bezpieczeństwa państwa; wyrok TK, Dz.U. z 2003 r. Nr 44, poz. 390)

4. Postępowanie w stosunku do osoby, o której mowa w ust. 1, przeprowadza się na zasadach i w trybie przewidzianym w niniejszej ustawie.

(wyrok TK - Dz.U. 2000 r. Nr 50, poz. 600 - ad. ust. 1 i 4, które są niezgodne z Konstytucją w zakresie, w jakim dotyczą osób, które zgodnie z art. 29 i w czasie jego obowiązywania zrezygnowały z pełnienia funkcji publicznej lub kandydowania na taką funkcję albo odwołane zostały z takiej funkcji)

Art. 41. (skreślony).

Art. 42. (skreślony).

Art. 43.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

Załącznik do ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r.

Wzory oświadczeń
o pracy lub służbie w organach bezpieczeństwa państwa
lub współpracy z nimi w okresie
od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 10 maja 1990 r.

Część A

Ja syn/córka
(imię i nazwisko, nazwisko rodowe, inne nazwiska używane w latach 1944-1990) (imię ojca)

urodzony/urodzona zamieszkały/zamieszkała
(data i miejsce urodzenia)

..... legitymujący się/legitymująca się
(adres zamieszkania)

..... świadom/świadoma
(nazwa dokumentu stwierdzającego tożsamość, jego numer i numer PESEL)

odpowiedzialności za złożenie niezgodnego z prawdą oświadczenia, po zapoznaniu się z treścią ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne (Dz.U. z 1999 r. Nr 42, poz. 428), oświadczam, że nie pracowałem/nie pracowałam, nie pełniłem/nie pełniłam służby ani nie byłem/nie byłam świadomym i tajnym współpracownikiem* organów bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 1, art. 2, art. 4 i art. 4a powołanej ustawy.

.....
(własnoręczny podpis)

Ja syn/córka
(imię i nazwisko, nazwisko rodowe, inne nazwiska używane w latach 1944-1990) (imię ojca)

urodzony/urodzona zamieszkały/zamieszkała
(data i miejsce urodzenia)

..... legitymujący się/legitymująca się
(adres zamieszkania)

..... świadom/świadoma
(nazwa dokumentu stwierdzającego tożsamość, jego numer i numer PESEL)

odpowiedzialności za złożenie niezgodnego z prawdą oświadczenia, po zapoznaniu się z treścią ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne (Dz.U. z 1999 r. Nr 42, poz. 428), oświadczam, że pracowałem/pracowałam, pełniłem/pełniłam służbę, byłem/byłam świadomym i tajnym współpracownikiem* organów bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 1, art. 2, art. 4 i art. 4a powołanej ustawy.

.....
(własnoręczny podpis)

* Właściwe podkreślić

Część B* (tajne po wypełnieniu)

Lp.	Organ bezpieczeństwa państwa określony w art. 2 ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne	Funkcja	Data podjęcia i zakończenia pracy, służby lub współpracy

Dodatkowo wyjaśniam:

.....
(własnoręczny podpis)

*) Wypełniają osoby, które oświadczyły, że służyły, pracowały lub współpracowały z organami bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne (Dz.U. z 1999 r. Nr 42, poz. 428).

